*מלמדין את הקטנה שתמאן בו *ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר כי אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בר' בסדר טהרות אבל בשאר סדרים איכא טובא וה"נ מסתברא *דתנן ר' אליעזר אומר אף הרודה ונותן לסל ׳הסל מצרפן לחלה ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א ש"מ ומאי אלמיה דהאי מהאי משום דקאי רבי אלעזר כותיה *דתנן רבי אלעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומי קאי והא *אצרכו מצרכינן להו ולא דמיין להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה *דתניא רבי יהודה בן בבא העיד ה' דברים ׳שממאנים את הקטנות ׳ושמשיאין את האשה ע"פ עד אחד ׳ושנסקל תרנגול בירושלים על שהרג את הנפש ׳ועל יין בן מ' יום שנתנסך ע"ג המזבח ׳ועל תמיד של שחר שקרב בד' שעות מאי קטנות לאו חדא דר' אלעזר וחד דר' אליעזר לא מאי קטנות קטנות דעלמא אי הכי גבי אשה נמי נתני נשים ונימא נשים דעלמא אלא מדהכא קתני אשה והכא קתני קטנות ש"מ דוקא קתני ש"מ וכן *א"ר אלעזר הלכה כר"א בר' ותו ליכא והתנן רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו *וא"ר אלעזר הלכה כר"א וכי תימא כי א"ר אלעזר הלכה כר"א בר' בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איכא ומי איכא *והתנן ׳הורד והכופר והלטום והקטף יש להן שביעית ולדמיהן שביעית *יש להן ביעור ולדמיהן ביעור וא"ר פדת מאן תנא קטפא פירא ר"א וא"ר זירא חזי דמינך ומאבוך קשריתו קטפא לעלמא את אמרת מאן תנא קטפא פירא ר"א ואבוך אמר הלכה כר"א בר' ואם איתא לימא ליה כי אמר אבא הלכה כר"א בר' בסדר טהרות אבל בשאר סדרי איכא אלא קשיא ההיא משום דקאי רבי אלעזר כותיה דתנן רבי אלעזר אומר מלמדים את הקטנה שתמאן בו ומי קאי והא אצרוכי מצרכינן להו ולא דמיין להדדי אלא משום דקאי רבי יהודה בן בבא כוותיה ותו ליכא *והתנן ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה ר' אליעזר אומר אומרה בהודאה וא"ר אליעזר הלכה כר"א א"ר אבא ההוא דאמר משום רבי חנינא בן גמליאל דתניא רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי חנינא בן גמליאל אומר אומרה בהודאה

והא

מלמדין את הקטנה. בפרק בית שמאי ביבמות* ב' אחין נשואין ב' אחיות יתומות אחת גדולה ואחת קטנה מת בעלה של גדולה ונפלה זקוקה ליבם בעל הקטנה ודוחה זיקתה נישואי אחותה הקטנה ואוסרתה עליו שאין נישואי קטנה כלום ואם יגרשנה לקטנה בגט שוב אינו יכול ליכנס את הגדולה שאסורה גרושתו היא אלא מלמדין את הקטנה שתמאן בו ומיאון עוקר נישואין הראשונים ומותר ליכנס הגדולה: **הרודה ונותן לסל.** כגון שהיה לש את עיסתו פחות פחות מחמשת רבעים לפוטרו מן החלה: **הסל מצרפן.** כשרודן מן התנור: **מאי אולמיה דהאי.** דחלה מהאיא דמיאון דפשטת לה מינה דאמרת ה"נ מסתברא הא שמעינן מהאיא דמיאון דבשאר סדרי איכא הלכה כר"א: ומשני מהאיא דמיאון ליכא למשמע מינה דבשאר סדרים איכא דהתם משום דקאי ר' אלעזר כר"א ואיכא למימר משום דמסייע ר' אלעזר לר"א מש"ה הלכה כמותו בהא אבל משום דידיה לחודיה לא: **מלמדין את הקטנה.** במילתא אחריתי היא כפ' ב"ש*: **ומי קאי והא אצרוכי מצרכינן ליה.** התם דאמר שמואל בקמייתא הלכה כר"א ובאידך נמי הלכה כר' אלעזר ואמרי' איכא דלאי אשמועינן בר' אלמא ר' אלעזר ור"א לאו חד טעמא קאמרי מדאיצטריך לשמואל למימר בתרווייהו הלכה: **שממאנין את הקטנות.** מבקשין מהן שימאנו כגון הנך דר' אלעזר ור"א כדי לקיים מצות יבום: **ושמשיאין אשה.** שהלך בעלה למדינת הים ושמעה מפי עד אחד שמת משיאין אותה לאחר: **ושנסקל תרנגול.** כדכתיב (שמות כא) והמית איש או אשה השור יסקל והוא הדין לכל חיה ועוף כדאוקימנא בשור שנגח את הפרה (ב"ק דף מד:) דיליף שור שור משבת אלא שדבר הכתוב בהווה: **בן מ' יום.** ומקמי הכי פסול דה"ל יין מגתו: **קטנות דעלמא.** ולעולם עדות בן בבא אדר' אלעזר קאי ולא אדר"א וה"ק כל קטנות שיבאו למאן לפנינו כי ההיא דר"א מלמדין אותן למאן: **ליתני נשים.** שמשיאין נשים ע"פ עד אחד: **ונימא מאי נשים נשים דעלמא.** כי היכי דאמר מאי קטנות קטנות דעלמא: **דוקא קתני.** קטנות שתים אחת דר' אלעזר ואחת דר' אליעזר ואשה דליכא למימר הכי נסבה בלשון יחיד: **וכן אמר ר' אלעזר.** אדשמואל קאי. ואמורא הוא והוא ר' אלעזר בן פדת ורבי אלעזר דמיאון תנא הוא והוא ר' אלעזר בן שמוע: **הורד והכופר.** מין בשמים הן: **קטף.** מין אילן ואין עושה פרי אלא שרף (יוצא ונוטף מהן)* והוא פריו: **יש להן שביעית.** שצריך להפקירם ואסור לעשות בהן סחורה ולא אמרי' עלים בעלמא ניהו ושביעית אינה נוהגת בעלים כדאמרי' בלולב הגזול (סוכה דף מ.): **ביעור.** כשכלה לחיה מן השדה ואע"ג דיש להן שביעית איצטריך למימר יש להן ביעור דיש שיש לו שביעית ליאסר בסחורה ובלוגמא* ואין לו ביעור כגון דבר המתקיים באילן כל ימי החורף שאינו כלה לחיה מן השדה אבל כל דבר שיש לו ביעור יש לו שביעית: **וא"ר פדת.** בריה דר"א בן פדת: **מאן תנא.** להא דקתני יש להן שביעית דקסבר קטפא פירא ר' אליעזר כדאמר לקמן [פ"ב] ר"א אומר המעמיד בשרף הערלה אסור: **שריתו קטפא.** בשביעית: **כר"א בר'.** ותו לא. אלמא בקטפא פירא לא עביד כוותיה לאומרה: **אומרה ברכה רביעית.** להבדלה במוצאי שבתות ואינו כוללה בחונן הדעת: **ואמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר.** בברכות ירושלמי [פ"ה ה"ב]:

והא

ועל יין בן מ' יום. פרש"י דקודם לכן אי יין מגתו אע"ג דאמרי' בהמוכר פירות (ב"ב דף צז.) יין מגתו לא יביא ואם הביא כשר בן מ' יום לכתחלה נמי יביא אפילו יש הרבה מיין אחר: **ויש להן** ביעור ולדמיהם ביעור. אע"ג דשביעית תופסת דמיה יש חילוק בביעור בין דמיה לעצמה כדתנן (א) בפ"ב דשביעית ר' מאיר אומר דמיה מתבערים עד ר"ה אבל הן מתבערין עד הפסח:

קטף. פירש רש"י שם העץ וכן בברייתא פ"ק דכריתות (דף ו.) *רשב"ג אומר הצרי אינו אלא שרף מעצי הקטף ושרף עצמו נקרא קטף על שם העץ כדאמר הכא דיש בו שביעית ובסמוך נמי אמר דקטפו זהו פריו וצרי ולוט (בראשית לז) מתרגמינן קטף ולוטא ומה שפירש"י דאינו עושה פירות אלא שרף טוטף ממש והוא פריו אינו לאפוקי דמוקי ליה ר' זירא בסמוך בקטפא דפירא: ונראה דרש"י פירש כן לפי שיטה כהגה. גי':

ואמר רבי פדת מאן תנא כו'. ואם תאמר דבפרק קמא דברכות (דף ה:) אמר ליה ר' יוחנן לרבי אלעזר אי משום בני דין גרמא דעשיראה ביר משמע דלרבי אלעזר לא הוו לו בנים ויש לומר שאחרי כן נולד לו או היו לו בנים הרבה ומתו מקודם ואמר ליה רבי יוחנן כן כדי לנחמו: **מאן** תנא דאמר קטפא פירא ר' אליעזר. ואם תאמר במאי פליגי אי ביעורו והגאתו שוה מאי טעמא דרבנן דאפי' עלים הוו אסורי בשביעית אי לאו דאין הגאתו וביעורו שוה ולאי אין הגאתו וביעורו שוה לא אסור בשביעית ואין סברא לומר דפליגי אי הגאתו וביעורו שוה אי לאו ויש לומר דודאי הגאתו וביעורו שוה ולפי שאינו כי אם לחלוחי העץ סברו רבנן דבטל אגב העץ ורבי אליעזר סבר דהגאתו חשיבא והוי פירי*:

ואבוך אמר הלכה כר"א בר'. אע"ג דר' יוסי קאי כותיה דבהגוזל קמא (ב"ק דף קא.) אית *לאו דשביעית נוהגת בעלים וא"כ כ"ש קטפא ומשום דרבי יוסי קאי כותיה לא חשיב ליה עם הנך (ב) דטעמא דר' יוסי משום דלא בעי הגאתו וביעורו שוה ולא קיימא לן כותיה אלא אין שביעית נוהגת בעלים דר' יוסי נמי מודה דקטפא לאו פירא הוא לענין ערלה:

משום דקאי רבי יהודה בן בבא כותיה. אע"ג דבמתני' נמי סבר לה ר' יהושע וקאי כותיה ואפי' הכי לא קא חשיב ליה י"ל דהתם ר' יהושע סבר כר' יוסי דמצריך ג' שנות במשוכרת ומניקה דפליג ארבי אליעזר ולא הדר ביה אלא מהא שאמר אני לא שמעתי אלא בגדולה. גי':

(א) **ומי קאי.** פר"ח ז"ל אמר דלא פריך מברייתא אבריייתא משום דס"ל דהדר ביה מההיא דבוגרת ג) (אהריגה שמע) מרטותיו אבל בהתא דקאמר דקאי בשיטתיה משמע דלא סבר ביה דהל"ל אכתי תיקשי והו ליכא לכך פריך בה"ד ומי קאי. גי':]

(א) **מפני** שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת. הקשה הר"ר יעקב מאורלינ"ש וכללה מכלל דהכי פריך פרק (ג) תפלת השחר (ברכות דף כט.) והא דאמר שמואל כל השנה מתפלל הביננו חוץ ממוצאי שבת מפני שצ"ל הבדלה בחונן הדעת ופריך וכלליה מכלל וי"ל דהתם פריך משום דלא ישנה אדם משום הבדלה מכמו שהוא מתפלל כל השנה [כיון דסבר דכל השנה מתפלל הביננו] אלא יכלול בהביננו והכא קאמר ר' חנינא ג) [כיון דס"ל דכל השנה אינו מתפלל הביננו א"כ] במוצאי יוה"כ מפני טורח תענית לא ישנה מכמו שהוא מתפלל כל השנה כדי שיאמר הבדלה בחונן הדעת:

א) [שייך לע"ב] ג) [נ"ל אמר שמואל] ג) נ"י כ"י

והא

נו א מיי' פ"ו מהל' יבום הלכ"ו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסה סעיף יא:

נח ב מיי' פ"ו מהל' בכורים הלכ"ו סמג עשין קמא טוש"ע יו"ד סי' שכה סעיף א:

נט ג מיי' פ"ב מהל' יבום הל' ג ופ"ו שם הלכ"ו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסא סעי' א וסי' קסה סעי' יא:

ז גי' רש"י שם ולפנינו הגי' ר"ש

ס ד מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכ"ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יז סעי' ג:

סא ה מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הל"ב סמג עשין סו:

סב ו מיי' פ"ו מהל' איסורי מזבח הל"ט סמג לאוין שיט:

סג ז מיי' פ"א מהל' תמידין הל"ב סמג עשין קצ:

סד ח מיי' פ"ז מהל' שמיטה ויובל הל"ט:

תוספי הרא"ש

בסדר טהרות. בפ' בתרא דע"ז גבי הנהו גנבי בעובדא דנהרדעא ואמר שמואל חמרא שרי ואסרינן כמאן כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור. קשה לפי גירסת ר"ת דספרי' כמאן כר' אליעזר בניתותא דהכא אמר שמואל דבסדר טהרות אין הלכה כר' אליעזר אלא בארבע. והתם נמי מספקא ליה לרב דימי הא דשרא ר' אליעזר אי משום דס"ל כר' אליעזר דאמר ספק ביאה טהור אי משום דקסבר רוב גנבי ישראל נינהו ובשמעתין קאמר ר' אלעזר נמי הלכה כר' אליעזר בר' ותו לא ואי הוה גרס בההיא דספק ביאת ר' אליעזר ניחא א"נ בפ' טהרות גבי כל מקום שאתה יכול לרבות ספיקות גרס ר' אליעזר מטהר דכיון דקאי ר' אלעזר כותיה אפשר דהלכה כמותו דכי האי גוונא משנינן לקמן. וכן יש לפרש ההיא דפ' כל הגט דאמר ר' אליעזר שמאל ולילה פסולין ופוסלין והיינו כר' אליעזר דפרק מצות חליצה. אלא דאיכא תנאי והתם דקיימי כותיה: **ר' אליעזר אומר** הרודה ונותן לסל וכו'. משנה היא במסכת חלה וקתני רישא העושה עיסתו קבים פטורים מן החלה עד שישכו ר' אליעזר אומר אף הרודה כו' משמע דר' אליעזר לא בעי נשיכה. וקשה דבפ' אלו עוברין קאמר ר' יהושע בן לוי עלה דההיא דר' אליעזר לא שנו אלא ככרות של בעל הבית שנושכות זו את זו אבל בעכך לא. ואם לא גרס אף במילתיה דר' אליעזר ניחא דאיכא למימר דר' [illegible]

[דף קט.]

[יבמות ק.]

חלה פ"ב מ"ד פסחים מח: (קדושין טו)

יבמות קיא:

[שם קיא:]

ברכות כ. עדיי' פ"ו מ"א

[פי' תוס' לקמן מח. ד"ה אמר]

[יבמות ק.]

שביעית פ"ז מ"ו

[אין זו במשנה ופי' ר"ש]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה יש להן וכו' כדתנן בפ' שביעי דשביעית: (ב) ד"ה ואבוך וכו' עם הנך מכל מקום משום דר' יוסי: (ג) ד"ה מפני וכו' פרק תפלת השחר ר"ל דף כט פריך הכי ולפיכך נקט:

מוסף רש"י

שממאנים את הקטנות. קטנה שהשיאתה אמה לאחר מיתת אביה, דמדאורייתא אין קידושיה כלום, שהרי קטנה אינה בת דעת, ואף אמה לא זכתה תורה להיות לה כח לקדשה אלא לאב, שנאמר (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה, ומיהו רבנן תקינו לה קדושין להצריכה מיאון כדי שישאוה ולא תהא כהפקר, לפיכך אם מיאנה לאחר זמן ואמרה אי אפשי בו, יוצאת ומותרת לכל אדם ואינה צריכה הימנו גט, והעיד ר' יהודה בן בבא שממאנים שמאנה על פי ב"ד ללמדה שתמאן בו, כגון שני אחים נשואין שתי אחיות יתומות, אחת גדולה וקדושיה קדושי תורה ואחת קטנה שאין קדושיה אלא מדרבנן, ומת בעלה של גדולה ולא הניח בנים ונפלה לפני אחיו ליבום מן התורה, וזקוקה לו מן התורה, וזיקה זו אוסרת את אשתו עליו משום אחות זקוקה שהיא כאחות אשתו, וא"ר אלעזר במתני' (יבמות קט.) מלמדין קטנה זו שתמאן בבעלה ותעקור קדושיה למפרע ותעשה כל בעילותיה כאילו (המשך בעמ' הבא למטה)

[illegible]